

Kihlbergsgården, Hjo

Renovering av tak 2013

Kihlbergsgården - Renovering av tak på gårdshus
Kv. Långan 8
Hjo kn, Västergötland
Antikvarisk slutbesiktningsrapport
Thomas Carlquist
Byggnadshistorisk rapport 2014:4

Renovering av tak på gårdshus på
Kihlbergsgården,
Kv. Långan 8,
Hjo socken och kommun, Västergötland.

Antikvarisk slutbesiktningsrapport.

Renoveringsarbeten har utförts på rubricerade byggnad under antikvarisk medverkan av Västergötlands museum genom undertecknad. Med anledning av att arbetena avslutats har antikvarisk slutbesiktning utförts den 1 nov. 2013.

Kihlbergsgården vid Stora Torget i Hjo. Genom körporten nås den rymliga gården med gårdshus av olika slag. Foto ca 1900.

Bakgrund

Kihlbergsgården är en av de få återstående stora handelsgårdarna vid Stora Torget i Hjo. Gathuset, enligt uppgift byggt 1847, är en stor timrad tvåvåningsbyggnad med körport in till den helt kringbyggda gården. Gården sluts mot Vättern av en knuttimrad troligen fd magasinsbyggnad, och längs södra tomt-

gränsen står ytterligare en äldre bodbyggnad, den här aktuella. Huset är i de västra delarna knuttimrat med synliga utskjutande knutar och åstak, och kan vara det hus där en byggnadstid ”före 1837” anges. Den östra delen av huset ger intryck av att vara tillbyggd senare – denna del är panelad, utan synliga knutar och har en annorlunda och yngre takkonstruktion. Hela längan täcks idag av ett enkupigt tegeltak, till synes med endast handslaget tegel. Som undertak ligger ett stickspåntak som varit rödfärgat. I sen tid har flera större fönster tagits upp i fasaden mot gården, alternativt satts in i tidigare dörröppningar.

Kulturhistorisk status

Kihlbergsgården är uppmärksammas i byggnadsinventering av Hjo såväl 1963 av Nordiska museet som 1986 av Skaraborgs länsmuseum. Kv. Långan ligger därtill inom Riksintresse för kulturmiljövården, R 32.

Skadebild

Taket av enkupigt tegel på stickspån är otätt och i behov av omläggning

Syfte

Att lägga om taket med förstärkt tätskikt för förhindrande av vidare läckage och skador på huset.

Aktuella åtgärder

Åtgärda skador och brister enligt ovan.

Arbetsbeskrivning

Ingen annan än diskussioner mellan museet och entreprenören.

Ur museets remissvar: Projektet innebär omläggning av tegeltaket. Av offerten framgår att det befintliga teglet skall tas till vara och återläggas. Om inte det befintliga teglet räcker till båda takfallen skall det befintliga läggas på norra (gårdssidan) takfallet och kompletteras med i första hand likvärdigt begagnat och i andra hand nytt på södra fallet. I samband med takarbetet bör befintliga vindskivor och vattbräder av plåt ersättas med motsvarande av trä (offerten föreslog plåt - i slutändan kom de befintliga vattbräderna av galvad plåt att sitta kvar). Träfiberskiva föreslås läggas under teglet – normalt läggs här en oljehärdad Masonite om sådan kan uppbringas. Offerten uppger vidare ”förzinkad vinkelränna” – att monteras på baksidan där bakre takfallet går dikt mot grannens i söder mur. I verkligheten kom den befintliga plåten att rengöras och sitta kvar. Byggnaden skall följaktligen ha samma utseende efter renoveringen som före.

Utförda åtgärder

- Handslagna tegelpannor nedtagna och förvarade på ställning och mark för återläggning. Flertalet pannor är märkta ”BB”, vilket möjligen kan hänföra sig

till Bälteberga tegelbruk utanför Tidaholm. Gammal läkt riven. Undertak av till större delen rödfärgade stickspån kvarliggert.

- Smärre skador i stickspånen, främst vid takfoten, ilagade med nya spån.
- Del av skadad vindskiva mot öster bytt mot nytt virke.
- En oljehärdad board (liknande Masonite) har monterats ovanpå stickspånen, som extra skydd mot läckage.
- Ny läkt på hela taket, 25x35 cm.
- Nya enkupiga Høislev taktegelpannor lades på bakre takfallet, som inte syns någonstans från marken.
- Befintliga handslagna enkupor högtryckstvättades från alger och lavar.
- Handslagna befintliga pannor återlades på takfallet mot gården. När nu nya pannor lades mot baksidan finns ett parti likadana gamla pannor kvar i reserv.
- Den galvaniserade vinklade plåten som fungerar som rännedal mot bakomliggande mur rengjordes och skyddsmålades.

Administrativa uppgifter

Kostnader

Arbetet var kostnadsberäknat till 160.000 kr.

Byggnadsvårdsbidrag

Bidrag till vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse: 60.000 kr. Beslut om bidrag från länsstyrelsen Västra Götalands län 2013-07-04.

Tillstånd

-

Antikvarisk medverkan

Thomas Carlquist, Västergötlands museum, Skara.

Beställare

Kihlbergsgården Fastigheter AB, Box 88, 544 22 Hjo.

Arkitekt/Projektör

-

Entreprenör

K-märkt Byggnadsvård AB, Solistvägen 9, 541 57 Skövde

Arbetsledare

Mats Renström

Byggmöten
har inte hållits.

Besiktningar

Inledande besiktningar med anledning av ansökan i jan. 2013. Besiktning inför påbörjad renovering samt besiktningar på arbetsplatsen ungefär en gång i veckan under arbetstiden. Antikvarisk slutbesiktning den 1 nov. 2013.

Tidsperiod

Arbetena påbörjades under september 2013 och avslutades i okt. samma år.

Fotodokumentation

Digital fotografi. Bilderna förvaras på Västergötlands museum, Skara.

Handlingar

Handlingar i ärendet sökes i Västergötlands museums arkiv under Hjo, diariernr 973-2012 samt hos Länsstyrelsen Västra Götalands län under diariernr 434-35408-2012. Västergötlands museums projektnr var 11534.

Besiktningens utlåtande

Vid slutbesiktningen den 1 nov. 2013 konstaterades att arbetena enligt ovan var avslutade. Efter vad läns museet erfar har arbetena utförts väl och i förekommande fall enligt museets rekommendationer. Utförda arbeten godkändes från antikvarisk synpunkt den 4 nov. 2013.

VÄSTERGÖTLANDS MUSEUM

Skara i februari 2014

Thomas Carlquist
1:e antikvarie

Fotografier

Omslagsbild: Kihlbergsgården i Hjo, kv. Lången 8, gårdshus efter renovering av tak. Foto: Thomas Carlquist 1 nov. 2013

Foto: Thomas Carlquist

Kihlbergsgårdens gathus vänder en lång fasad mot Stora Torget. Jfr äldre bild sid. 1. Foto jan. 2013.

Den kullerstensbelagda gården sedd mot öster med yngre bostadshus t.v., timrat magasin i fonden och det aktuella långan till höger. Jan. 2013.

Foto: Thomas Carlquist

Gårdshuset vid södra tomtragrnsen. Fönster har satts in i det som troligen tidigare varit dörröppningar. Jan. 2013.

Den hitre delen (till stupröret i mitten) med locklistpanelen är ett tillbygge av stolpverk medan den bortre är ett knuttimrat äldre hus. Jan. 2013.

Foto: Thomas Carlquist

*De utskjutande knutarna antyder att huset mycket väl skulle kunna vara det som anges vara byggt "före 1837".
Jan. 2013.*

Arbetet började med det bakre takfallet. En byggskiva bärs upp för montering på södra takfallet. 8 okt. 2013.

Vänster: Boarden monterades ovanpå de gamla stickspånen.

*Nedan: Det syns inte så tydligt på bilden men åtminstone mot gårdsplanen hade spånen varit rödfärgade.
8 Okt. 2013.*

Foto: Thomas Carlquist

*Boarden monterad på takfallet mot norr/gårdsplanen.
11 okt. 2013.*

*En skada på vindskivan mot öster byttes mot nytt virke.
11 okt. 2013.*

*Ny läkt på takfallet mot norr.
Takfoten byggdes upp något för att motverka att nedersta pannraden ska "falla".
17 okt. 2013.*

Foto: Thomas Carlquist

Mot grannomtens brandmur (byggd senare än Kihlbergsgårdens hus) skyddas utrymmet av en galvaniserad rännalsplåt. 11 okt. 2013.

Plåten rengjordes och rostskyddsmålades men var för övrigt i gott skick. 17. okt. 2013.

Takfallet mot söder lagt med nya tegelpannor av Høislevs fabrikat. 22 okt. 2013.

Foto: Thomas Carlquist

Arbete med de handslagna tegelpannorna som ska ligga mot gårdsplanen. 22 okt. 2013.

*Vänster: De gamla pannorna var beväxta med alger och lavar men för övrigt i jämförelsevis gott skick.
Höger: Samma pannor som på vänstra bilden. Högtryckstvätt utan andra medel än vatten gjorde pannorna rena. Effektivt, men bör inte göras när det är risk för minusgrader. 22 okt. 2013.*

Foto: Thomas Carlquist

Arbetet med renovering av Kihlbergsgårdens tak färdigt. 1 nov. 2013.

Som ovan. 1 nov. 2013.

Rapporter 2013-2014 i ämnet bebyggelse från Västergötlands museum

- 2013:1 Åkleby bro vid Sörbylunds kraftstation. Frösve socken, Skövde kommun, Västergötland. Renovering/ombyggnad 1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:2 Projekt Uppdatering Bebyggelseregistret – Kyrkor. Bebyggelsehistorisk rapport.
- 2013:3 Gudhammar. Gudhammar 2:11, Hova socken, Gullspångs kommun, Västergötland. Renovering av spannmålsmagasin 2012. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:4 Råda kyrka. Råda socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Omläggning av spåntak 2010. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:5 Södra Fågelås kyrka. Södra Fågelås socken, Hjo kommun, Västergötland. Spånomläggning 2011. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:6 Håle-Tängs kyrka. Håle socken, Grästorps kommun, Västergötland. Renovering 2009-2012. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:7 Förslag till bevarandeplan för Källby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:8 Förslag till bevarandeplan för Skeby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:9 Förslag till bevarandeplan för Broby kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:10 Förslag till bevarandeplan för Hangelösa kyrkogård. Götene kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:11 Förslag till bevarandeplan för Ullervads kyrkogård. Mariestads kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:12 Stora Flyhov. Flyhov 1:1, Husaby socken, Götene kommun, Västergötland. Restaurering av vävtapeter 1995-1996. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:13 Vinköls kyrka. Vinköls socken, Skara kommun, Västergötland. Ut- och invändig renovering 2011-2012. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:14 Skålltorp. Skålltorp 2:4, Skärvs socken, Skara kommun, Västergötland. Renovering av skiftesverkslada 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:15 Vård- och underhållsplan för Västergötlands museums byggnader. Fornbyn, Kråks, Heljesgården, Johannas stuga och Ölanda kapell. Skara, Bolums och Istrums socknar, Skara och Falköpings kommuner, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2013:16 Skallmeja kyrka. Skallmeja socken, Skara kommun, Västergötland. Omläggning av kyrkogårdsmur 2013. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:17 Garage, Mössebergsparken. Mösseberg 49:50, Falköpings socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av tak och stomme. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:18 Villorna Eira, Svea, Götha och Societetshuset i Hjo. Del av Hjo Norr 3:59, Hjo socken, Hjo kommun, Västergötland. Renovering och målning 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:19 Klockarbolet. Odensåkers Klockarbol 1:9, Odensåkers socken, Mariestads kommun, Västergötland. Invändig renovering av manbyggnad 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:20 Vara tingshus. Vara kommun, Vara socken, Västergötland. Fasadenovering 2012. Bebyggelseantikvarisk rapport.
- 2013:21 Anestad Västergården. Anestad 2:19, Främmostads socken, Essunga kommun, Västergötland. Fogning m.m. av ladugård. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:22 "Stenboa" vid Faledreven. Prästgården 36:1, Segerstads socken, Falköpings kommun, Västergötland. Renovering av fasader 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2013:23 Skånings-Åsaka kyrka. Skånings-Åsaka socken, Skara kommun, Västergötland. Fasadrenovering 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:1 Gluggetorpet. Råda Ågården 3:4, Råda socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Omläggning av del av vasstak 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.

- 2014:2 Kv. Anden 6. Anden 6, Baggstedtska gården, Hjo stad och kommun, Västergötland. Renovering av veranda och balkong 2012-2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:3 Kv. Kopparslagaren 10. Hjo socken och kommun, Västergötland. Renovering och målning av fasader 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.
- 2014:4 Kihlbergsgården. Kv. Långan 8, Hjo socken och kommun, Västergötland. Renovering av tak på gårdshus 2013. Antikvarisk slutbesiktningsrapport.